

नव जनचेतना

NAWA JANACHETANA NATIONAL DAILY राष्ट्रिय दैनिक

अभिलेता आर्चन रिज्जेल अभिनयमा मात्र होइन, निर्माणमा पनि सक्रिय छन् । उनले पछिल्लो पटक फिल्म 'काचरा' निर्माण गरेका थिए । यद्यपि यो फिल्म व्यावसायिक रूपमा सफल हुन सकेन । यसपछि अभिनयले जोड दिइएका उनी फेरि फिल्म निर्माणमा फर्किन्छन् । चारैतिर सञ्चालनको काम भइरहेको छ । केही दिनअघि आर्चनले इन्टरक्रान्तमा रिज्जेलका पना गिलाइरहेको भिडियो सेअर गरेका थिए । नजरकोटमा रिज्जेल लेखनको काम भएको थियो ।

आजको विचार...

डा. गणेशप्रसाद विमिरे

'अजिजला' मिलन चाउस निर्देशित चलचित्र हो । महिला राष्ट्रिय फुटबल टिमकी क्याप्टेन तथा नम्वर धक गोलरक्षक प्रजिता तुम्बापो सुब्बाको जीवनमा आधारित चलचित्र 'अजिजला' को हडकडमा चलै प्रिभियर हुने भएको छ । विदेशक चाउसले चलचित्रको चलै प्रिभियर मंसिर २३, २०८१ (डिसेम्बर ८) मा हडकडमा हुने जानकारी दिए । नेपालमा भने यो चलचित्रको रिलिज मिति फागुन २९ गते तोकिएको छ । चलचित्रमा प्रजिताको अलता सुनिल थापा, दयाहाङ राई, विद्या बराल, रिज्जला सुब्बा लगायतको अभिनय छ ।

□ वर्ष ३० □ अंक १०८ □ २०८१ कार्तिक २६ गते सोमबार 11 November 2024, Monday □ पृष्ठ संख्या ८ मूल्य रु ५/-

संक्षिप्त समाचार
इजरायली आक्रमणमा ३० को मृत्यु
 (रासस/एएफपी)
 वासिष्टन, कार्तिक २५/इजरायली राजाको नागरिक सुरक्षा निकायले प्यालेस्टिनी भूभागको उत्तरमा दुई घरमा इजरायली आक्रमणमा परी १३ बालबालिकासहित ३० जनाको मृत्यु भएको जनाएको छ । उत्तरी गाजाको जबालियाको एक घरमा आइतबार विहान भएको पहिलो आक्रमणमा १३ बालबालिकासहित कम्तीमा २५ जनाको मृत्यु हुनुका साथै ३० जनाभन्दा बढी घाइते भएका नागरिक सुरक्षा निकायले जनाएको छ । गत अक्टोबर ६ देखि इजरायली सेनाले उत्तरी गाजाको जबालियालाई गायत क्षेत्रमा हमास लडाकुसमूहलाई पुनः सङ्गठित हुनबाट रोक्न चाहेको भन्दै हवाई तथा स्थलगत आक्रमण गरिरहेको छ । गाजा शहरको सावरा क्षेत्रमा भएको अर्को आक्रमणमा पाँच जनाको मृत्यु भएको छ भने अन्य अर्कै बेपत्ता छन् । 'अर्कै पनि धेरै सर्वसाधारण भन्नावशेषमुनि पुगिएका छन्,' प्यालेस्टिनी सुरक्षा निकायले भनेको छ । सन् २०२३ को अक्टोबर ७ मा दक्षिणी इजरायलमा एक हजार २०६ जनाको मृत्यु भएको हमासले गरेको आक्रमणपछि गाजामा युद्ध सुरु भएको थियो । इजरायलको जवाफी कारबाहीमा गाजामा ४३ हजार ५५२ जनाको मृत्यु भएको मृतकमध्ये अधिकांश सर्वसाधारण रहेको संयुक्त राष्ट्रसंघले जनाएको छ । गाजा युद्ध जारी छ र यो क्रमशः सेवानातर्फ विस्तार भएको देखिन्छ ।

सालभण्डी-ढोरपाटन सडक १६ वर्षमा ३० प्रतिशत मात्रै काम

रासस
बलेबा (बाग्लुङ), कार्तिक २५/
 निर्माण बालेको १६ वर्ष पुग्दा पनि राष्ट्रिय गौरवको आयोजना सालभण्डी ढोरपाटन सडकको बाग्लुङ खण्डमा ३० प्रतिशत मात्रै प्रगति भएको छ । निर्माण कम्पनीको सुस्त कामका कारण गतिविधि नसकेको आयोजनाले आरोप लगाउने गरेको छ । आयोजनाले पनि एक दुई स्थानमा मात्र ठेक्का लगाएर अन्य स्थान अलपत्रै छाडेको छ । सडक अलपत्र पर्दा याममा ढोरपाटन हिँडेका पर्यटकले सास्ती खेप्दै आएका छन् ।
 अर्कैपनि बाग्लुङभित्रको ६१ किमीमध्ये अधिकांश ट्यांक मात्रै खुलेको छ । त्यो पनि यसअघि नै ग्रामीण सडकको रूपमा खुलेको खण्डमा त परिवर्तन नै भएको छैन । जिल्लाभित्रको ६१ किमी सडकमध्ये बृत्तिबाङदेखि ढोरपाटन पुग्ने सडकभित्रको पनि २२ किमी खण्डको ठेक्का अलपत्र छ । बृत्तिबाङ फलेघर घाभेल गर्न ठेक्का लिएको स्वच्छन्द, ओमबुद्ध संयुक्त निर्माण कम्पनीले तोकिएको समयमा ३० प्रतिशत मात्रै काम गरेर अलपत्र पारेको हो । तोकिएको समय सकेर थपिएको समयमा पनि कुनै प्रगति नभएको सालभण्डी ढोरपाटन सडक आयोजनाका प्रमुख

गागलबहादुर भण्डारीले बताए । त्यस बाहेकको खण्डमा त फनै काम भएको छैन । खुलेको ट्यांकसमेत समयमा मर्मत नहुँदा वर्षातमा खसेका पहिरो त्यतिकै सडकको कामै नहुँदा गाउँपालिकाका जनप्रतिनिधिसमेत आक्रोशित छन् ।

रविलाई थप १३ दिन म्याद थप

पोखरा, कार्तिक २५/ रासस
 जिल्ला प्रहरी कार्यालयको सभापति तथा पूर्व गृहमन्त्री रवि लामिछानेलाई हिरासतमा राखेर अनुसन्धान गर्न कास्की जिल्ला अदालतले थप १३ दिनको म्याद दिएको छ । सहकारी ठगी, संगठित अपराध र सम्पति शुद्धीकरणसम्बन्धी कसुरमा अनुसन्धानका लागि जिल्ला अदालतले आइतबार थप १३ दिन हिरासतमा राख्न प्रहरीलाई अनुमति दिएको हो ।

साइकलबाट गरियो पाल्पाका पर्यटकीयस्थलहरूको अवलोकन

पाल्पा, कार्तिक २५/पाल्पा
 ऐतिहासिक धार्मिक, सांस्कृतिक तथा पर्यटकीय क्षेत्रहरूको साइकलबाट अवलोकन गरिएको छ । पाल्पा साइक्लिङ संघको आयोजनामा भएको दुई दिने हेरिटेज राइडमार्फत यहाँका पर्यटकीयस्थलहरूको अवलोकन गरिएको हो ।
 पर्यटकीय क्षेत्रहरूको प्रचार-प्रसार गर्ने उद्देश्यले कार्तिक २३ र २४ गते सम्पदा साइकल यात्रा गरिएको थियो । हेरिटेज राइड तानसेनको टुँडिखेलबाट सुरु भएर स्यास्ती मन्दिर दर्शन गरी साइकल यात्राको प्रारम्भ भएको थियो । तानसेनमा वडा ३ कार्यालय, अन्नटोल टोल विकास संस्थानागत टक्सारको धिमेबाजाले बिदाइ गरेका थिए । तानसेनबाट सुरु भएको यात्रा भैरवस्थान मन्दिर, अर्गली दरबार, रुह श्रद्धिकेश मन्दिर, रिडी,रानीमहल, देवदत्तपार्क, लिने भिर लगायतका धार्मिक तथा ऐतिहासिक

क्षेत्रमा पुगेको थियो । साइकल खेल्नु, रानीमहल हुँदै पुनः तानसेन फर्किएका थिए । यात्रा सहज र उत्साजनक रूपमा सम्पन्न भएको आयोजक पाल्पा साइक्लिङ संघका अध्यक्ष रुपेश मर्हर्जनले बताए । उनले भने 'ठाउँ-ठाउँमा स्थानीय सरकार, क्लब, समूह, टोलविकास संस्थाहरूले बाजागाजासहित सम्मान र स्वागत गरेका थिए, त्यसले पनि साइकल यात्रीहरूलाई थप उत्साह जगायो ।' -**बाँकी बलियम पेष्मा...**

सा.वि.हु.ब.नं. ०२१/०२२

पा.वि.प्र.का.ब.नं. ११/०२१/०२२

सम्पादकीय

पर्यटक आगमन बढाउन ध्यान देऊ

नेपालमा अहिलेको सिजन भनेको पर्यटन आगमन हो । बाह्य पर्यटकहरूको आगमनको मुख्य सिजन भनेको सेप्टेम्बरदेखि नोभेम्बरसम्मलाई मानिन्छ । पर्यटन व्यवसाय नेपालको प्रमुख व्यवसायमध्ये एक हो । अहिले पर्यटकहरूको आगमनको समय भए पनि अपेक्षित रूपमा आएको पाइँदैन । नेपाल आउने अधिकांस बाह्य पर्यटकहरूले हवाई सेवा प्रयोग गर्ने गर्दछन् । उनीहरूका लागि त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल करिब-करिब निर्बिकल्प जस्तै छ । तर यो बेला त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलले पाँच महिना राति १० देखि बिहान ८ बजेसम्म व्यावसायिक उडान कटौती गरेको छ । विमानस्थलको स्तरान्ती र मर्मत गर्ने भन्दै सो समयका लागि उडान रोकिएको हो । यात्रुलाई प्रभावकारी सेवा दिन पूर्वाधार विस्तार र स्तरान्तीको काम आवश्यक छ । यसमा कुनै दुई मत छैन । तर त्यसका लागि विमानस्थलले जुन समय छुनोक्त गर्‍यो, त्यो भने अस्वाभाविक छ । उडान कटौतीका कारण यात्रुहरूले सास्ती मात्र होइन भाडादरमा महेगी समेत बेहोर्नु परेको छ । नेपाल आउने पर्यटकहरू समेत आउन सकिरहेका छैनन् । यो नेपालका लागि दुर्भाग्यको कुरा हो ।

आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटलाई एक ठाउँबाट अर्को ठाउँमा ओसार्नपार गर्नुमात्र होइन, यातायातको सुविधा नभएका ठाउँमा उपभोग्य वस्तुको ढुवानी गर्नु हवाई सेवाको कर्तव्य हो । हाम्रोजस्तो हिमालै हिमाल र पहाडै पहाडले भरिएको मुलुकमा विदेशी पर्यटकहरूलाई भित्र्याउन सक्नु र उनीहरूबाट विदेशी मुद्रा प्रशस्त आर्जन गर्न सक्नु राष्ट्रको प्रमुख कर्तव्य हो । यो कर्तव्यको निर्वाह गर्ने प्रमुख माध्यम नै हवाई सेवा हो । तर नेपालमा यसलाई व्यवस्थित गर्न सकिएको छैन । जसका कारण पर्यटन क्षेत्रले अर्भै फड्को मार्न सकिरहेको छैन । एकातिर नीति निर्माणतहमा रहेका व्यक्तिको अदृग्दर्शिताले गर्दा आन्तरिक तथा बाह्य दुवै प्रकारका पर्यटकले समुचित सेवा पाउन सकिरहेका छैनन् भने अर्कातिर नेपालभित्रको आन्तरिक राजनीतिक द्वन्द्वबाहेक सिधा बाटो नपाएर पनि विदेशी पर्यटक नेपाल आउन पाइरहेका छैनन् । अहिलेको अवस्थामा त्रिभुवन विमानस्थलको कामलाई एक महिनापछि धकेल्दा राम्रो हुन्छ्यो । अर्कोतर्फ भाडादरलाई न्यायोचित र स्वाभाविक बनाउने मध्यमार्गी बाटो अपनाउन सके पर्यटन आगमनलाई वृद्धि गर्न सकिन्छ्यो । त्यसतर्फ सरकार र सम्बन्धित निकायले ध्यान दिन जरुरी छ ।

Opinion @ Social Network

हावालाई निर्दोष भन या दियोलाई यहाँ एउटालाई चलनु छ त अर्कोलाई जल्नु छ । (सम्राट शर्माको फेसबुक स्टेटस <https://www.facebook.com/Samrat.Sharma>) यो सत्यमा सामाजिक संजालमा पोस्ट गरिएका धारणाहरूले रङ्कोछे । यसका लागि हाम्रो फेसबुक पेज www.facebook.com/shitalapati मा लगन गर्न सक्नुहुनेछ ।

वाक्यलेखनमा देखिएको रुपान्ता ताईसातु अर्बन्नेको छ । यो पत्रिका अठ्ठ सतीशय अलि पठनीय बनाउनको लागि तपाईंहरूको अनुरोध सुन्नुहोस्कोको हामीलाई अच्यवले अजरी छ । वाक्यलेखन ताईसातु सुन्नहोस्कोको दिई हामीलाई अरुकोजा गर्नुहुन हामी अनुरोध गर्दछौं ।

वाक्यलेखनमा दैनिक भवतीटीले तानसे, पाल्पा

प्रहरी कार्यालय	२४ घण्टा
बुटवल ०१-२४०२२	२४ घण्टा
सुनसरी ०१-२४०२२	मिनाअमाल भैरहवा ०१-२४०२२
सुनसरी ०१-२४०२२	मिनाअमाल पासा ०१-२४०२२
सुनसरी ०१-२४०२२	परिवार नियोजन संघ पासा ०१-२४०२२
सुनसरी ०१-२४०२२	पासा किला अमाल ०१-२४०२२
सुनसरी ०१-२४०२२	आँखा अमाल पासा ०१-२४०२२
सुनसरी ०१-२४०२२	रामपुर अमाल ०१-२४०२२
सुनसरी ०१-२४०२२	सुनसरी मिडिकल कलेज प्रसा ०१-२४०२२
सुनसरी ०१-२४०२२	पिप्ले परासी ०१-२४०२२
सुनसरी ०१-२४०२२	भैरहवा आँखा अमाल ०१-२४०२२
सुनसरी ०१-२४०२२	आँखाकिला अमाल ०१-२४०२२
सुनसरी ०१-२४०२२	तम्घास किला अमाल ०१-२४०२२
सुनसरी ०१-२४०२२	तीर्थहारा अमाल ०१-२४०२२
सुनसरी ०१-२४०२२	सिद्धबजार अमाल ०१-२४०२२
सुनसरी ०१-२४०२२	सुनसरी मिडिकल कलेज ०१-२४०२२
सुनसरी ०१-२४०२२	सुनसरी मिडिकल कलेज ०१-२४०२२
सुनसरी ०१-२४०२२	सुनसरी मिडिकल कलेज ०१-२४०२२

संस्कार, परम्परा र सांस्कृतिक मान्यता हाम्रा धरोहर हुन्

डा. गणेशप्रसाद घिमिरे

आजको पुस्ता गतिशील छ । आजको पुस्ता सक्षम र सबल छ । तर यो पुस्तासित हाम्रा प्राचीन सभ्यता, परम्परा र तिनले बहन गरेका भावना र संस्कारलाई जोगाउने तथा तिनलाई बाहिर ल्याउने चाह भएन । लोकवार्ता परिषद् जहाँ गयो त्यहाँका लोकबाजा र लोकनृत्यले स्वागत पायो ।

लोकवार्ता परिषद् नेपालले तेह्रौँ संगोष्ठी कर्णाली प्रदेशमा सम्पन्न गरेको छ । मिति २०८१ कार्तिक ३ गते शनिबारका दिन मध्यपश्चिम विश्वविद्यालयको विज्ञान भवन सुबेष्टबाट उद्घाटन भएर कार्तिक १२ गते कर्णाली प्रदेशको मुगु जिल्लामा अवस्थित रारा तालको डिलबाट यो संगोष्ठी समापन भएको छ । यो संगोष्ठी लोकवार्ता परिषद् नेपालको नामो संगोष्ठी बन्न पुगेको छ । कर्णाली प्रदेशका सुर्खेत, दैलेख, कालिकोट, जुम्ला र मुगु जिल्लाका केन्द्र बनाएर अघि बढेको यो संगोष्ठीमा विविध पाठ्यक्रम र उद्घाटन कार्यक्रमको आयोजना गरिएको थियो । लोकवार्ता परिषद् नेपालको तेह्रौँ संगोष्ठीको अन्तिम कार्यक्रमका मुमुख अतिथिका रूपमा जुम्लाका सभासद ज्ञानेन्द्र शाही उपस्थित भएका थिए । लोकवार्ता परिषद् गाउँमा गयो । गाउँमा पुगेको त्यही खायो । भोक लागेको अवस्थामा चिउरा र दालमोठ हातमा लिएर पनि खायो । यो कार्यक्रममा विभिन्न विषयका प्राध्यापक, संस्कृतिविद्, लोकसमाजका भद्र व्यक्तित्वको उपस्थिति थियो । यो उपस्थिति नेताको भाषणमा भएको उपस्थिति भने थिएन । संस्कार, परम्परा र हाम्रा मान्यता लोप हुन लागे । तिनको संरक्षण हामी सबैको दायित्व हो भन्ने भावनाले भरिएका लोकजीवनीले तिनै गरी का व्यक्तिको उदाहरण दिइयो । लोकवार्ता परिषद् नेपालको यो कार्यक्रम **संस्कृति बोधार्थी** : प्रा.डा.भवेश्वर पौनीको अध्यक्षतामा गठन भएको लोकवार्ता परिषद् हिमाली जिल्लाको संस्कृति, परम्पराको संरक्षण र सम्बर्द्धनमा सक्रिय रहेको देखियो । कर्णाली प्रदेशका संयोजक मानहर लामिछानेको संयोजकत्वमा गठित समितिले यो लोकवार्ता परिषद्को तेह्रौँ संगोष्ठीलाई सम्पन्न गरेको थियो । लोकवार्ता परिषद्को यो यात्रा आफैमा चमत्कारजनक थियो । स्थानीय बासिन्दाले मुक्त कण्ठले स्वागत गरेको देखियो । यो स्वागत सामान्य राजनीतिक स्वागत थिएन । संस्कृति, परम्परा र हामीभित्र रहे पनि लोप हुन आएका परम्पराको संरक्षण लोकवार्ता परिषद् नेपालले गर्नेछ भन्ने विश्वासमा आएको थियो । आजको पुस्ता गतिशील छ । आजको पुस्ता सक्षम र सबल छ । तर यो पुस्तासित हाम्रा प्राचीन सभ्यता, परम्परा र तिनले बहन गरेका भावना र संस्कारलाई जोगाउने तथा तिनलाई बाहिर ल्याउने चाह भएन । लोकवार्ता परिषद् जहाँ गयो त्यहाँका लोकबाजा र लोकनृत्यले स्वागत पायो । स्वागतमा जुन किसिमको सहभागिता थियो त्यहीनै लोकवार्ता परिषद्को विविधता रहेको देखिन्छ्यो । हामी लोकसमाजमा विद्यमान रहेका संस्कार, परम्परा, मान्यताको संरक्षणका लागि हिँडेका हौं भने प्रा.डा.भवेश्वर पौनी अर्थात् लोकवार्ता परिषद् नेपालका अध्यक्षको अभिप्रायले हामी सुख र घुम्नका लागि होइन सभामा सुक्ने

रहेका बाहिर ल्याउन नसकेका संस्कृति, लोक परम्परामा रहेका मान्यताको संरक्षणका लागि हिँडेका हौं भन्ने महसुसले प्रा.डा. भद्रराजको सहभागितालाई दिएका अभिव्यक्तिले सहभागीलाई साँच्चै बुझाएको थियो । यो यात्राका स्थानीय तथा सहभागी हुने सामान्य व्यक्ति थिएन । अन्वेषक, खोजकर्ता, विज्ञानप्रेमी र अध्ययनकर्ता थिए । हामीले हाम्रो परम्परालाई र हाम्रा पुर्खाले दिएका सामग्रीको संरक्षण गर्नुपर्दछ भन्ने भावनाले भरिएको थियो । नेपाल संस्कृतिका क्षेत्रमा विशाल छ भन्ने भावनाले यो यात्राले सम्पन्न गरेको छ । नेपालको प्राचीन सिन्धु राज्यको यो यात्राले जुन किसिमका उत्साह सहभागी भएका अनुसन्धानकर्तामा जसरी थप्यो, त्यसले स्थानीयमा लोकवार्ता परिषद् संस्कृति र परम्परासित सजग छ भन्ने तथ्यलाई अझै देखायो । संस्कारका सबै देशका आफ्नै प्रकारका संस्कृति हुन् । तिनको जर्जोर त्यही देशका नागरिकले गर्ने हो । नेपाल विविध संस्कृतिले भरिएको राज्य हो । यसको पहिचान भाषा, संस्कृतिमा देखिएको विविधतामा मानिन्छ । संस्कृतिको संवाहकका रूपमा स्थापना गरिएको लोकवार्ता परिषद् गाउँमा गयो । आफ्नो भन्नु नै गाउँले जीवनसितको मित्र हो । त्यसैले लोकवार्ता परिषद् नेपाल संस्कृति, परम्परासमाजमा रहेका हाम्रा पुर्खाले दिएका धरोहरको रक्षा गर्नु पर्दछ । रक्षा गर्ने र तिनलाई जनसामुज्यतासित लोकवार्ता परिषद् नेपाल गाउँमा पुरेको हो । लोकमा विश्वास हाम्रो परम्परा हाम्रो पहिचान भन्ने मुल नारासहित कर्णालीमा प्रवेश गरेको लोकवार्ता परिषद्को तेह्रौँ संगोष्ठीले लोकमा विश्वास जगाएको छ । लोकमा आफ्नो परम्परासित आस्था रहेको हुन्छ । लोकका मानिसमा आफ्नो पहिचानलाई जीवन बनाउने र संरक्षण गर्ने संस्थापतिको तीव्रता देखिने गरेको हुन्छ । यही विश्वास लिएर गाउँले लोकमा हिँडेको लोकवार्ताले लोकमा रहेका सामान्य र स्थापित भएका मान्यताको संरक्षणमा विश्वास देखाएका छन् । विश्वास लोकवार्ता परिषद्ले विकास गरिदिएका भनेर होइन । उनीहरूको

तथा नाटकका क्षेत्रमा ठूलो योगदान दिने विश्वास लोकवार्ता परिषद्को सबै समूह र सहभागीले लिएका छन् । कृतिकारलाई बधाई छ । नेपालको सबैभन्दा ठूलो र उच्च क्षेत्रमा अवस्थित रारातालमा आफ्नो कृतिलाई बाहिर ल्याउनु भएकोमा । यात्राका केही तथ्यहरू सारै घतलाग्दा थिए । भोजन, बसाइ, उडाइ र नित्यकार्यमा देखिने तदारकताले यात्रालाई रोचक बनाएको थियो । बेल्दाबोल्दै अंग्रेजी शब्द प्रयोग भएका प्रतिशब्द पढाउनु रूपाथी तिरपाँचो बोल्दा सचेत हुने अवस्था देखापर्येको थियो । उक्त रकमलाई लोकवार्ता परिषद्को सम्भूले छाड्नका निमित्त प्रयोग गरेको थियो । सारै भोक्ने छुट्टैपट्टै बूका चिउरा र दालमोठ हातमा थापेर खाएको कुराले पनि गाउँको र बाल्यकालको समयलाई सम्झाएको थियो । हामी सारानीसाधनमा बसेपछि केही न केही बोल्नुपर्ने अवस्थाले पनि एक अर्कोको परिचय र ज्ञानको भण्डार फराकिलो बनेको थियो । जहाँ जे भेटियो त्यही खाने भन्ने नेपालीको अलग माध्यम लोकवार्ताको यो यात्रामा पत्तिकाले अनुभव गरेको थियो । सामान्य यात्रा थिएन यो । यो यात्रामा नेपाली भाषा, संस्कृति, इतिहास र लोकलाई बुझ्नका विद्वानहरूको सहभागिता त सारै नै रोचक देखियो । मानिसको जीवनमा देखिने परिवर्तन आफैमा सबलपन हो । यो यात्राले जुटाएको जीवनको महत्तालाई गहिलो तरिकाले बाहिर ल्याएको पनि छ । सुर्खेतको सुपम, दैलेखको नेपाली भाषा साहित्यको पहिचान र विविध किसिमका सांस्कृतिक नाच पनि घलनाउन नै देखिएका थिए । दैलेखको रत्नवार नाचमा हिन्दू र मुसलमानको संयोग सहभागिताले त नेपाली साहित्यको उदात्त सिन्धुको राशयानी रहेछ भन्ने तथ्यलाई फलकाएको देखियो । आधुनिक सभ्यताको पहिचान नपाएका, हाम्रो संस्कार र पद्धतिलाई हामीले जोगाउने हो भन्ने भावनाले भरिएका, संस्कार र संस्कृतिप्रति अटुट आस्था भएका, जीवनलाई जीवनका रूपमा बाँच्न खोज्ने गाउँलेका अभिव्यक्तिमा मिठास देखिने देखियो । भाषा नबुझे पनि ती कर्णाली प्रदेशका जनताले दिएका आतिथ्य, सत्कार र मायालाई कहिले पनि लोकवार्ता परिषद् नेपालले विर्सने छैन । जीवनका हरेक क्षणलाई गाउँको विकासमा खर्च गर्ने स्थानीय सरकारको सत्कारलाई पनि लोकवार्ता परिषद् नेपालले सदा स्मिन्हनरेछ । मानिस आफैमा सबै होइन तर उसले आना पुर्खाबाट अर्को सम्पत्ति भनेको आनोको हो । त्यही आफ्नोपनमा रमाएका कर्णालीका बासिन्दा धन्य हुन् हामी शहरी सभ्यतामा हुँदैका व्यक्तिको लागि । आफ्नो पहिचान आफ्नोपनलाई नबिर्सका कर्णाली प्रदेशका बासिन्दाप्रति लोकवार्ता परिषद् आभारी छ ।

कृतिको सार्वजनिककरण : लोकगीत र लोकसाहित्यका अध्याता डा. भक्त राईको नेपाली लोकगीतको परिचय, प्रवीण पुमाको सुनिमा पाह्लाङ (नाटक) गायत्री पराजुलीको तीव्रताको नरंग नामक यी तीन कृति रारातालको किनारमा नेपाली साहित्यका मूर्धन्य विद्वान् र लोकवार्ता परिषद् नेपालका विशिष्ट व्यक्तित्वबाट सार्वजनिक भए । सन्ध्याकालको चिसो सिरिटीमा बाहिर आएका यी कृतिने नेपाली साहित्यको गीत

तुला : आर्थिक क्षेत्रमा सफलता सफलता मिलेछ । प्रेम सन्धन कसिना हुनेछ ।
बुद्धि : भाष्यले अक्षर सरुनेछ । कुनै कुलले भन्ना शान्ति छुनेछ ।
धनु : उद्यमका लागि सफलता मिलेछ । नबिकेको यात्राबाट राम्रै नै हुनेछ ।
मकर : बन्न लागेको काम विधिछ । नयाँ नात बनिने मधुमे अक्षर सरुनेछ ।
कुम्भ : अक्षरले मन प्रदान गर्नेछ । साथीभाइले पनि राम्रै सख्योप हुनेछुनेछ ।
मिना : मीमा अक्षरलाई पछ्याउन नसका व्यवहारमा पछि परिनेछ ।

वाक्यलेखनमा दैनिक

संस्कृतिको सार्वजनिककरण

शिक्षा

शून्य कार्बन स्कुलको अवधारणा कार्यान्वयन

विद्यालय तहका विद्यार्थीलाई लक्षित गरी जापानको शिक्षा मन्त्रालय र नागोया साइगो यो विश्वविद्यालयद्वारा जलवायु परिवर्तनको सामना गर्न वातावरणीय साक्षरतालाई बढावा दिने र मूल्याङ्कन गर्ने शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ। जापानको शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय (एडिपोर्ट जापान) अन्तर्गत नागोया साइगो विश्वविद्यालय र पोखरास्थित पश्चिमाञ्चल विद्यालयबीच त्रयाय मण्डलमा फैलिएको कार्बन डाइअक्साइडको अवस्था र वातावरणसम्बन्धी साक्षरता फैलाउने कार्यक्रमको समन्वयरीपत्रमा सम्मतिता भएको छ। नेपालमा पहिलो पटक सञ्चालन भएको यो कार्यक्रम तारवान, विगतनाम, इन्डोनेसिया र जापानका विभिन्न विद्यालयमा पनि कार्यान्वयनमा रहेको छ। यस कार्यक्रमले विद्यार्थीलाई वातावरणसम्बन्धी ज्ञानका साथै विश्वव्यापी रूपमा मुख्य चुनौतीको रूपमा रहेको जलवायु परिवर्तनका कारण सिर्जित अवर, कार्बन डाइअक्साइडमा भएको बृद्धिलायकता विषयमा प्रयोगात्मक तरिकाबाट बुझाउन मद्दत गराउँछ। साथै, विद्यार्थीमा परिवर्तनका असर सामना गर्न र वातावरणीय साक्षरतालाई अभिवृद्धि गर्न सहयोग पुग्ने बताइएको छ। गण्डकी, बागमती र लुम्बिनी प्रदेशका चण्डिबिन्ना, रूपन्देही, भक्तपुर, ललितपुर र बर्दियामा सञ्चालन गरिएको छ। गण्डकी प्रदेशमा पश्चिमाञ्चल माध्यमिक विद्यालय, अमरसिंह मावि, गण्डकी बोर्डिङ स्कुल, बागमतीमा एमएसोएस हेर्मेन माहर्न माध्यमिक विद्यालय सानोठिमी, युनाइटेड एकेडेमी र लुम्बिनीमा शङ्करनगर दुर्गादेव माध्यमिक विद्यालय र जनता माध्यमिक विद्यालयमा यो कार्यक्रम लागू भएको

छ। सम्प्रतिता हस्ताक्षरपछि पश्चिमाञ्चल विद्यालयका प्राचार्य सरोज कोइरालाले नेपालमै पहिलो पटक जापान सरकारको प्रत्यक्ष सहभागितामा भएको कार्यक्रममा आफ्नो विद्यालयले सहभागी हुन पाउँदा खुसी लागेको र यसले विद्यार्थीको वातावरणप्रतिको सचेतना अझ बढ्ने मद्दत पुग्ने बताए। प्रयोगात्मक विधिबाट गरिने अध्ययनबाट विद्यार्थीले स्व, विरवा भएको ठाउँ, घना बस्तीबीचको कार्बन डाइअक्साइडको मात्रामा रहेको फरकबारे जानकारी पाउने उनको भनाइ छ। यसैबीच संयुक्त राष्ट्र सैले विश्वका देशलाई विद्यालयमा जलवायु परिवर्तनसम्बन्धी विषयलाई अनिवार्य बनाउन आह्वान गरेअनुसार जापानका प्राडा इतोइ मासाकाजुले कार्बन तटस्थताको सम्भावना र कठिनाइहरूको जानकारी बालबालिकाको लागि निकै उपयोगी हुने विश्वास व्यक्त गरे। यो अवसरमा विद्यालयका प्रधानाध्यक चण्ड पाण्डेले जलवायु परिवर्तनको प्रभाव बढ्दै गएको अवस्थामा विद्यार्थीलाई विद्यालय तहदेखि नै जिरो कार्बन अवधारणाका बारेमा जानकारी गराउनु निकै उपयोगी रहेको बताए।

-शिवपाल टाकुरा उदक

नमूना राष्ट्र संघ पुल्चोक क्याम्पसमा

Pulchowk Model United Nations

PULCHOWK MUN MODEL UNITED NATIONS 24

1-3 December 2024
at Pulchowk Campus

पुल्चोक क्याम्पसमा विद्यार्थीहरूले इन्जिनियर्स विधाबाट बोर्डिङ पुल्चोकको सहकार्यमा पुल्चोक क्याम्पसमा मंसिर १६ देखि १८ सम्म 'पुल्चोक नमूना राष्ट्र संघ (मोडेल् युनाइटेड नेशन्स)' कार्यक्रम आयोजना गर्न लागिरहेका छन्। स्नातक तहका विद्यार्थीहरूलाई भाषाभक्ततामा रक्षितर उक्त कार्यक्रम आयोजना हुन लागिरहेको हो। कार्यक्रममा पुल्चोक क्याम्पसका मात्र नभई अन्य कलेज तथा क्याम्पसका विद्यार्थीहरूले पनि भाग लिन सक्ने छन्। कार्यक्रममा भाग लिने सहभागीहरूले विभिन्न देशको

प्रतिनिधिको रूपमा भूमिका खेली संयुक्त राष्ट्र संघमा गरिने छलफलको बारेमा अभ्यास लिनुको साथ साथै अन्तर्राष्ट्रिय भूराजनीतिको विषयमा पनि सिकने अवसर पाउने छन्। पुल्चोक नमूना राष्ट्र संघ कार्यक्रमलाई पुल्चोक क्याम्पसका क्याम्पस प्रमुखले आधिकारिक रूपमा मान्यता दिएको गतिले उक्त कार्यक्रमको विशिष्ट महत्त्व रहेको छ। गत वर्ष पनि सफलतापूर्वक सम्पन्न भएको मोडेल् युनाइटेड नेशन्सको यो दोस्रो संस्करण हो। कार्यक्रममा डीआईएसडीसी (डिस्टरनेशनल एन्ड इन्टरनेशनल

सेक्युरिटी कमिटी), यूनेस्को, आईएडए (इन्टरनेशनल अटोमिक इनर्जी एजेन्सी), यूएनसीएसटीडी (यूए कमिशन अन साइन्स एन्ड टेक्नोलोजी फर डेभलपमेन्ट) र इन्टरनेशनल प्रेस (आईपी) गरी ४ वटा संमिति (कमिटी) हुने छन्। कार्यक्रममा सहभागी हुन चाहने विद्यार्थीहरूले दुई हजार रुपैयाँ शुल्कमा नमूना राष्ट्र संघीय अस्थासमा भाग लिन पाउने छन्। कार्यक्रम अवधिभरको खाजा र खाना खर्च सहित रहेको खाना सामानहरू यही शुल्कमा पाउने छन्।

-शशा कुरा उदक

'विश्वविद्यालयमा दलगत राजनीतिक प्रभावको अन्त्य हुनुपर्छ'

केदारमत्त याथेमा
एसियन विकास बैंकले सन् २०१४ मा नेपाल, बंगलादेश, श्रीलंकाको उच्च शिक्षामा एउटा अध्ययन गरेको थियो। उसले सुभाषको पहिलो नम्बरमा भनेको थियो— उच्च शिक्षालाई राजनीतिमुक्त गर। सबैले भनिरहेका छन्, तर उहाँहरू सुन्नुहुन। शिक्षा देश र जनताको भविष्यसँग जोडिएको विषय हो। पार्टी तुलो कि विश्वविद्यालय तुलो? पार्टी तुलो कि देश तुलो? योसँगै विश्वविद्यालय मान नभई समग्र शिक्षा क्षेत्र विग्रिएको छ। उच्च शिक्षा विग्रिएपछि अरु केही विगानुपर्छ र? तर उहाँ नेताहरू त्यसैमा चलबिचल गर्नु हुन्छ। दलगत राजनीति विश्वविद्यालयमा हुनु हुँदैन। दलगत राजनीति विश्वविद्यालयमा छिन्थ्यो भने धेरै कुरा विग्रिन्छ। मैले विश्वविद्यालय कसरी सपान सकिन्छ भनेर किनार बाटो देखेको छु, तर त्यसका लागि राजनीतिक नेतृत्वमा इच्छाशक्ति हुनुपर्छ। पहिलो कुरा त विश्वविद्यालयमा दलगत राजनीतिक प्रभावको अन्त्य हुनुपर्छ। विचारधारा सबैको हुन्छ, त्यो फरक परेन। तर भीतीको निमित्त, रबर/रजिस्टारको नियुक्ति, डिन तथा क्याम्पस प्रमुखहरूको नियुक्तमा दलगत राजनीतिक अन्त्य गर्नुपर्छ। सन् १९६६ मा खोलेको हार्दई विश्वविद्यालयको संरचनामा एउटा बोर्ड बनेको छ। १७औँ शताब्दीमै बनेको त्यो बोर्डलाई 'बोर्ड अफ ओभरसियर्स' (सर्वेभ्याङ बोर्ड) भनिन्छ। यो, अमेरिकाका धेरै विश्वविद्यालय 'बोर्ड अफ ट्रस्टिज'मार्फत चलाइएका छन्।

बोर्ड अफ ट्रस्टिज : मेरो विचारमा त्रिभुवन विश्वविद्यालयलाई पनि 'बोर्ड अफ ट्रस्टिज'मार्फत चलाउनुपर्छ। त्यसमा शिक्षा क्षेत्रमा काम गर्ने व्यक्ति, शिक्षामा योगदान भएका मानिस लगायत हुनुपर्छ। विश्वविद्यालयको मुख्य संरचनाकै नै त्यही हुन्छ। त्यसको सदस्यता निरन्तर रूपमा रिटाइज हुनुपर्छ। नेपालका सार्वजनिक संस्थान जति छन्, त्यसमा देखिएको सबैभन्दा ठूलो कमजोरी यही हो कि त्यसमा अपनत्व भन्ने छैन। सबै कलेजले अपनत्व लिनुपर्छ र उनीहरूको आफ्नै बोर्ड हुनुपर्छ। क्याम्पस प्रमुख नियुक्ति गर्नेदेखि शुल्क निर्धारण गर्ने सम्मको काम बोर्डमार्फत हुनुपर्छ। जसरी कम्पनीको बोर्डले कम्पनी चलाउँछ, त्यसरी नै चलाउनु हो। यसमा मुनाफा नैजान्ने भन्ने हुँदैन। मुनाफा गर्न सक्छ, तर मुनाफा बोर्डले कलेजकै लागि खर्चिन्छ। यसो बोर्डमार्फत विश्वविद्यालय मजाले चलाउन सकिन्छ। म चलाएर देखाउँछु तर बोर्डमा राजनीति नैलाई राख्नु हुँदैन। पहिले खुल्नेदेखि नै अपनत्व भन्ने थियो। २०२८ सालतिर नयाँ शिक्षा योजना लागू भयो। त्योभन्दा अघि ठुलाठालुले चलाउँथे। त्यो बेला केही समस्या प्यो भन्ने उनीहरूले अपनत्व लिएर काम गरे। निजीको शिक्षा राम्रो छ। तर त्यसको तुलनामा निकै बढी लगानी भइरहेको सार्वजनिक शिक्षाको प्रतिफल राम्रो छैन। यसको प्रमुख कारण भनेकै निजीमा अपनत्व हुन्छ, सार्वजनिकमा हुँदैन। बोर्ड बनाउँदासँगै छलकपट गर्न हुँदैन। त्यसमा कुनै पार्टीले आफ्नो भाग खोज्दैन। विषय यस्तो बनाउनुपर्छ कि कुनै पनि पार्टीका मान्छे त्यहाँ जान सक्दैन। प्रधानमन्त्री तथा त्रिभुवन कृष्णपति केपी शर्मा ओलीले प्रश्न गरेका थिए—सिनेट बैठकमा प्रधानमन्त्रीमार्फत त्रिभुवन कृष्णपति अघि सयौं भने काम चलाउँछु, प्रधानमन्त्रीलाई कुनैपतिबाट हटाएर के हुन्छ? यो तर्कका लागि तर्क दिने हो। प्रधानमन्त्रीको कनेक्सनले पैसा आउने रहेछ भने त्यो सिनेट राम्रो

भएन। कोहीसँग राम्रो सम्बन्ध छ भने मात्रै आउने र नभए नआउने हो भने कसरी काम गर्न सकिन्छ? त्यसमा लिडरसिपसँग कनेक्सन भन्ने हुन्छ। त्यो स्वाभाविक हो, तर प्रधानमन्त्रीसँग राम्रो सम्बन्ध भयो भने पैसा आउने, नभए नआउने भन्ने हुँदैन। विदेशतिर त्यस्तो हुँदैन। उनीहरूले प्रधानमन्त्रीलाई त्यसरी प्रधानमन्त्रीलाई त्यति धेरै भेटिन? विश्वविद्यालय त्यागत हुनुपर्छ। के पढाउने, कसरी पढाउने भन्ने विषय त विश्वविद्यालयको विषय हो। हो, सबै विश्वविद्यालयमा प्रधानमन्त्रीको सहयोग हुनुपर्छ, तर राजनीतिक हस्तक्षेप हुनुहुँदैन। अहिले जसरी विक्रिमा शिक्षा आयोगको अध्यक्ष प्रधानमन्त्री रहने व्यवस्था छ, त्यसरी नै उच्च शिक्षा काउन्सिल बनाएर त्यसको अध्यक्ष प्रधानमन्त्री हुनुपर्छ। राज्यको उच्च शिक्षा कुन दिशामा गइरहेको छ? कुन दिशामा लैजाने भन्ने विषयमा राजनीतिकले दिशानिर्देश गर्छ। यस्तो गर्नुपर्ने बेला भइसकेको छ। अहिलेसम्म समस्या सबै छ भनेर भनिरहेका छौं। तर समाधान गर्न सकिरहेका छैनौं। यो त राजनीतिक तहबाटै हुने हो।

सक्षम प्राध्यापक : विश्वविद्यालयका कुनै कुनै डिपार्टमेन्ट निकै राम्रा छन्। विश्वविद्यालयमा केही चुनौती हुन्छन्। पढे-लेखेको विद्वानलाई फ्याकल्टीमा ल्याउने र टिकाकालको प्रमुख चुनौती हो। किनभने राम्रोलाई त सबैले हेरिरेका हुन्छन्। अर्को चुनौती हुन्छ— त्यो राम्रो मान्छे पनि भोलि रिटाइज भएर जान्छ, उसको ठाउँमा ऊभन्दा अरु राम्रो मान्छे कसरी ल्याउने? पहिला क्याम्पस, स्ट्याण्डफोर्ड जस्ता राम्रा युनिभर्सिटीमा पढेका प्राध्यापक हुन्थे। अहिले पनि राम्रा छन् तर उनीहरूलाई राम्रो भनेर ल्याएर मात्रै भएन। उनीहरूका लागि आवश्यक वातावरण समेत बनाइनुपर्छ। उनीहरूलाई पढाएर मात्रै निरर्थक, रिसर्च गर्दैन, त्यसका लागि फन्ड उपलब्ध गराइदिने, पढाउने वातावरण बनाउने काम त विश्वविद्यालयले गर्नुपर्छ। पैसा मात्रै सबै कुरा होइन। त्योसँगै एकेडेमिक इन्फ्रास्ट्रक्चर बनाउनुपर्छ। यस्तो हुँदा विद्यार्थी समेत आउँछन्। बजारमा राम्रो मान्छे आएको छ भने युनिभर्सिटीको आँखा गद्गलान्छ। यसका लागि सुविधाबाहेक काम गर्ने वातावरण पनि दिनुपर्छ।

भागबन्दा : हामीकहाँ धेरै राजनीतिकरण हुन थालेदेखि विग्रियो भन्नु। मेरो पालाको कुरा गर्दा म कांग्रेसको पालामा गएको हुँ, तर मैले कांग्रेसको भन्दा लिएर गएको थिइनँ। म कांग्रेसको सदस्य पनि होइनँ। कांग्रेसका पालामा मात्रै गएको हुँ। त्यो बेला राम साणीले भागबन्दा गर्नुपर्छ भनेका थिए। मैले भने— होइन, जो जहाँ हुनुहुन्छ, काम गर्नुस्। मैले मेरो पालामा भागबन्दा गर्न दिइँनँ। त्यसपछि भागबन्दा हुनुपर्छ भन्नेहरूले राजीनामा समेत दिए। मभन्दा आगाडि भागबन्डामा खर्च गर्दैनँ, राम्रो लिएर। उनीहरूसँग मैले भनेको थिएँ— जो जसरी आए पनि काम गरौं। त्यो बेला मेरो सोचमा एकेडेमिक राम्रो भयो भने सबै राम्रो हुन्छ भन्ने थियो। पछि के हुन थाल्यो भने कांग्रेसको आएपछि कांग्रेसका धेरै हुन थाले। एमालेको आउँदा उसकै धेरै हुन थाले। कलिकटौती संयुक्त सरकारमा पछिपछि त्यही आधारमा भागबन्दा हुन थाल्यो। म जसुकै विचारधाराबाट आए पनि कुनै पनि विचारधाराको प्रोफेसर छ, तर आफ्नो काममा पोहत छ भने उसलाई मनाएर ल्याउनुपर्छ। विचारधाराका आधारमा काममा अवरोध गर्नुहुँदैन। त्यो भएन, संकीर्णता आयो भने विश्वविद्यालय कसरी चलाएर के हुन्छ? यो तर्कका लागि तर्क दिने हो। प्रधानमन्त्रीको कनेक्सनले पैसा आउने रहेछ भने त्यो सिनेट राम्रो

भएको देखिन्छ। ०४६ सालको आन्दोलनपछि सबैले राजीनामा दिए। त्यो बेला एमाले र कांग्रेसले भागबन्दा गरे— भीसी कांग्रेसको, रबर र रजिस्टार एमालेको बनाए। त्यो बेला त संसमन्तकालीन अवस्था थियो। त्यसपछि म गएको बेला कुनै पनि भागबन्दा हुन दिइँनँ। पछि भने दलगत भागबन्दा रोकिएन। भागबन्दाबाट आएका भीसी सापहरूले मलाई भागबन्दा राम्रो भन्नुहुन्छ। किनभने सबैको हुने हुँदा विद्यार्थीले दुःख दिँदैन र। मेरो भनाइ के हो भने भागबन्दाका आधारमा मान्छे ल्याउने होइन, कोही त कुनै पार्टीको नहोला। त्यो थोप्य छ भने उसले त जानै नपाउने भयो। त्यहाँ त एक भाएर जानुपर्छ नि। पञ्चायतकालमा विद्यार्थी संगठनहरू थिए, पछि गएर विद्यार्थी युनियन खोले। त्यो बेला पार्टीहरूले नै देशको परिवर्तनका लागि विद्यार्थीलाई परिचालन गरे। त्यो बेला न राजनीति समग्र देशको परिवर्तनका लागि थियो। २०३२ सालमा मैले विद्यार्थीलाई अंगाले, च्यायो भनेर मलाई सरकारले सन्तान लिनुको थियो। त्यसपछि मैले त्यस्तो जातिर खान्न भनेर विद्यार्थीलाई चलाय छु। अहिले विद्यार्थीका दलगत संगठन काइदिन भन्छु। विद्यार्थी युनियन वा काउन्सिल भनेर राम्रो तर दलगत संगठन नगरौं। धेरै विद्यार्थी युनियनले एकेडेमिक कुरामा स्ट्याण्डर्ड लिँदैनन्।

विद्यार्थी संगठनका अवरोध : बाहिरको युनिभर्सिटीलाई भाइसञ्चालनरको जिम्दारी कसो हुन्छ भनेर थाहा छैन। कुनै बेला राति ३ बजेसम्म बैठक गरिरहेका हुन्थ्यौं। यस्तो दुःख हुन्छ कि कुरा गर्ने सकिँदैन। त्यो बेला जँच गाहने भयो, अर्को जँच गराउनुपर्छ भनेर आन्दोलन गर्थे। त्यो बेला १८ वर्षसम्म नमडाको शुल्क नै बढाएको थिएँ। त्यसपछि दुई महिनासम्म तुलै आन्दोलन गरे। म आफ्नो परिषदमा आइएँ भएँ, जसले बढी बढी दुःख पाएँ। त्यस्तै क्याफेटेरिया थियो। त्यसमा एक करोड ५० लाख खर्च हुन्थ्यो, त्यो बन्द गराएँ। त्यतिबेला मेरो पुस्ता नै जलाएँ। कालोभन्दा देखाएँ। त्यस्तै, जो पनि विश्वविद्यालयमा आउन नसकोस् भनेर प्रवेश परीक्षाको व्यवस्था गरेँ। त्यो बेला साइन्समा प्रवेश परीक्षाको व्यवस्था गरेको थिएँ। त्यो बेला विद्यार्थीहरू मलाई भन्थे— थायाछ, मैले विद्यार्थीमा कति अलोकप्रिय हुनुहुन्छ! मैले भन्येँ— मलाई अमितभक्त तबन हुनु छैन, कुनै झुट्टी कन्टेस्टमा गुणस्तरीय शिक्षा भएन। आफ्नो कमाइको ३० देखि ४० प्रतिशत त शुल्कमै जान्छ। राम्रो सार्वजनिक विद्यालयमा राम्रो पनि राम्रो पढाउनुपर्ने बाध्यता पनि हुँदैन। बाहिरतिर के हुँदै रहेछ भने शिक्षामा ७० प्रतिशत राख्ने खर्च गर्छ भने मभन्दा आगाडि भागबन्डामा खर्च गर्दैनँ, राम्रो लिएर। उनीहरूसँग मैले भनेको थिएँ— जो जसरी आए पनि काम गरौं। त्यो बेला मेरो सोचमा एकेडेमिक राम्रो भयो भने सबै राम्रो हुन्छ भन्ने थियो। पछि के हुन थाल्यो भने कांग्रेसको आएपछि कांग्रेसका धेरै हुन थाले। एमालेको आउँदा उसकै धेरै हुन थाले। कलिकटौती संयुक्त सरकारमा पछिपछि त्यही आधारमा भागबन्दा हुन थाल्यो। म जसुकै विचारधाराबाट आए पनि कुनै पनि विचारधाराको प्रोफेसर छ, तर आफ्नो काममा पोहत छ भने उसलाई मनाएर ल्याउनुपर्छ। विचारधाराका आधारमा काममा अवरोध गर्नुहुँदैन। त्यो भएन, संकीर्णता आयो भने विश्वविद्यालय कसरी चलाएर के हुन्छ? यो तर्कका लागि तर्क दिने हो। प्रधानमन्त्रीको कनेक्सनले पैसा आउने रहेछ भने त्यो सिनेट राम्रो

-रातोपारी उदक

गुल्मीको कालीगण्डकी गाउँपालिका-१ हर्मिचौर र वडा नं. २ अर्बेनीका स्थानीयसँग भेटघाट गर्दै नेपाली कांग्रेसका केन्द्रीय सदस्य तथा गुल्मी क्षेत्र नं. १ प्रतिनिधि सभा सदस्य डा. चन्द्र भण्डारीसहितका कांग्रेस नेताहरू । एनजेडी

१६ वर्षमा...

...न आयोजनाले काम गर्छ, न हामीले लगायी गर्न पाउँछौं, जनताले हामीलाई सोधेको प्रश्नको उत्तर पनि दिन सकेका छैनौं। गाउँपालिकाका उपाध्यक्ष भिमबहादुर घर्तीले भने, 'सोह्रवर्षेको काम नभएपछि जनताले पनि आयोजनाको काम छैन भन्न थालेका छन् ।' दोहोरो पर्ने डरले पालिकाले लगायी नगरेको उनले बताए । विसं २०६५ मा त्याँक खुलाउने काम भए पनि त्यस यता अधिकांश खण्ड अलपत्र छ । फलेघर तर्फको भने २०५८ को काँचिकामा ठेक्का लागेको थियो । २०८१ को वैशाख ४ गते पूरा गर्ने लक्ष्यमा पटक-पटक म्याद थपेर पनि ३० प्रतिशत मात्रै काम भएको हो । त्यो पनि संरक्षण नभएर सबै भत्केको छ । चिप्लो र झाडेझाल्डा भएकोले यात्राले जोखिम मोलेर यात्रा गरिरहेका छन् । २५ करोड ६९ लाखमा

ठेक्का लिएकोमा अहिलेसम्म विचौरी प्रगति पनि ३० प्रतिशतमाथि जान नसकेको हो । ठेकेदारले आगामी पुस मसान्तका लागि थप गरेको समयमा पनि प्रगति शून्य भएपछि उक्त ठेक्का तोड्नुपर्ने अवस्था आएको भण्डारीले बताए । आगामी असार मसान्तभित्र सबै भएपछि आधार नपाएमा ठेक्का रद्द गरेर नयाँ प्रक्रियामा जानैपर्ने अवस्था रहेको उनले बताए । जिल्ला समन्वय समितिका प्रमुख अमरबहादुर थापाले सडक अलपत्र पर्दा पर्यटक फर्केको र जिल्लाको राजस्व सङ्कलनमासमेत असर परेको बताए । सडक अप्ठ्यारो भएकै कारण होरपाटनका गर्भती, सुकेतीहल्ले समयमा उपचार पाउन नसकेको, नेपाली सेना र आरक्ष कार्यालयको रासन हुवानीमासमेत असर परेको छ । यो सडक अलपत्र

परेपछि आयोजनाले समयमा काम गर्न ताकेता गर्दै अहिलेसम्म ठेकेदार कम्पनीलाई १० पटक पत्राचार गरेको छ । दुई पटक बैँठक बसेर बोलाइएको थियो । आयोजनाको पत्राचारको समेत बेवास्ता गरेपछि ठेकेदार कम्पनीको तीन करोड ५६ लाख बैँक जमानत पनि रोक्का गरिएको छ । लुम्बिनीमा आएका पर्यटकलाई होरपाटनसम्म लैजान सहज हुने उद्देश्यले यो सडक निर्माण थालिएको थियो । कूल एक सय ९७ किमी लामो सडकको अहिलेसम्म अर्धौँचाँचीको १८ किमी मात्रै कालोपत्र भएको छ । सडक मर्मत नभएकै कारण हुवानी समयले होरपाटनका किसानले फलाएको आलुसमेत समयमा बजार पठाउन सकेका छैनन् ।

साइकलबाट गरियो...

...सम्पदा साइकल यात्राले पर्यटकीय क्षेत्रको विकासमा महत्वपूर्ण टेवा पुग्ने संघका सल्लाहकार तथा तानसेन नगरपालिका-६ का वडा अध्यक्ष सागरमान महर्जनले बताए । उनले भने 'साइकल यात्राले साहासिक खेलको विकास मात्र नभई यहाँका पर्यटकीय स्थलहरूलाई राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा

चिनाउन सहयोग पुग्ने छ ।' साइकल यात्रामा काठमाडौँ, भक्तपुर, नेपालगञ्ज, कपिलवस्तु, लुटवल लगायतका ठाउँहरूबाट १ सय २५ भन्दा बढीको सहभागिता रहेको संघका उपाध्यक्ष अमन शायले बताए । पाल्पा दरवार संग्रहालयबाट सुरु भएको साइकल यात्रीको टोलीलाई लुम्बिनी प्रदेशका

उद्योग तथा पर्यटन विकासमन्त्री प्रचण्डविक्रम न्यौपानेले विदाइ गरेका थिए भने लुम्बिनी प्रदेशका स्वास्थ्यमन्त्री डेम सारुले साइकल यात्राको समर्थन गरेका हुन् । साइकल यात्रामा सहभागीहरूलाई विभिन्न धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलमा पुगी त्यहाँको बारेमा जानकारी गराइएको थियो ।

रविलाई थप...

...लामिछानेलाई सुरुमा ६ दिन, त्यसपछि ७ दिन र १० दिन म्याद थप गरी अनुसन्धानपछि यसपटक थप १३ दिन म्याद थप गरिएको हो । उनलाई अदालत पेश गर्न लैजाँदा राख्पा कार्यकर्ताले पोखरामा विरोध प्रदर्शन गरेका थिए । जिल्ला अदालतले लामिछाने र समान कसुरमा हिरासतमा रहेका अन्य तीन जनालाई

पनि अनुसन्धानका लागि १३ दिनको अनुमति दिएको हो । न्यायाधीश नवराज दाहालको इजलासले लामिछानेलाई गायत चारै जनालाई १३ दिन हिरासतमा राखेर अनुसन्धान गर्न म्याद थप गरेको छ । लामिछानेसँगै गोर्खा मिडिया नेटवर्कका अर्का सञ्चालक पूर्वडीआईजी छुविलाल जोशी, उस्तै

कसुरमा पक्राउ परेका लीला पछाडि र रामबहादुर खनाललाई १३ दिन हिरासतमा राख्न म्याद थप भएको हो । सहकारीसम्बन्धी संसदीय विशेष समितिले चारै जनालाई कारबाही गर्न सिफारिस गरेको थियो । सोही सिफारिस र कात्की अदालतको पक्राउ पूर्जाका आधारमा उनीहरूलाई पक्राउ गरिएको हो ।

खेलकुद समाचार बङ्गलादेशले अफगानिस्तानलाई हरायो

अफगानिस्तानका लागि रहमत साहले सर्वाधिक ५२ रन बनाए । बङ्गलादेशका नसुम अहमदले तीन विकेट तथा मेहदी हसन मिराज र मुस्ताफिउर रहमानले समान दुई विकेट लिए । त्यसअघि युएईको शारजहाँमा टस जितेर पहिले ब्याटिङ गरेको बङ्गलादेशले निर्धारित ५० ओभरमा सात विकेट गुमाएर दुई सय ७२ रन बनाएको थियो । बङ्गलादेशका लागि कप्तान नजमुल हुसेन शान्तोले सर्वाधिक ७६ रन बनाए । अफगानिस्तानका नङ्गेय्या खरोले तीन विकेट तथा एएम गजन्फर र राशिद खानले समान दुई विकेट लिए । यो जीतसँगै तीन खेलको एकदिवसीय शृङ्खला १-१ को बराबरी भएको छ । अब दुई देशबीचको तेथो तथा निर्णायक एकदिवसीय खेल सोमबार हुनेछ ।

अर्थ/कॉर्रेट समाचार नेप्से उच्च अङ्कले वृद्धि

पाल्पा, कार्तिक २५/नेपाल स्टक एक्सचेन्ज (नेप्से) परिसूचक उच्च अङ्कले वृद्धि भएको छ । सेयर कारोबार साताको पहिलो दिन आइतबार नेप्से परिसूचक ६२ दशमलव ५४ अङ्कको वृद्धि भएको हो । नेप्से बढेसँगै २ हजार ७ सय ३८ दशमलव ६ विन्दिमा पुगेको छ । सेन्सेटिभ इन्डेक्स ९ दशमलव ९१ अंकले बढेर ४ सय ८७ दशमलव १० विन्दिमा अडिएको छ । उच्च अंकले बढेको सेयर बजारमा कारोबार रकममा पनि वृद्धि भएको छ । नेप्से बढ्दा करिब १० अर्ब बराबरको कारोबार भएको छ । तीन सय २५ कम्पनीको दुई करोड २४ लाख ७४ हजार दुई सय ८१ किता शेयर एक लाख छ सय ५१ पटक ड्रिदविक्री हुँदा नौ अर्ब ७७ करोड ११ लाख २४ हजार ७३ बराबरको कारोबार भएको छ । सो अवधिमा जलविद्युत् समूहको उपसूचकमा सबैभन्दा बढी चार दशमलव २६ प्रतिशतको वृद्धि देखिएको छ । बैँकिङ एक दशमलव ६२, विकास

बैँक दुई दशमलव ७१, वित्त दुई दशमलव ४८, होटल तथा पर्यटन शून्य दशमलव ९६ र लगानी समूह दुई दशमलव ५६ प्रतिशतले बढेको छ । जीवन विमा दुई दशमलव १६, उत्पादन तथा प्रशोधन दुई दशमलव ३२, लघुवित्त एक दशमलव ५१, म्युचुअल फण्ड शून्य दशमलव ६२, निर्जीवन विमा एक दशमलव ९५, व्यापार एक दशमलव १५ र अन्य समूह दुई दशमलव ५२ प्रतिशतले बढेको छ ।

गुराँस लघुवित्त वित्तीय संस्था लिमिटेड, सुजनशील लघुवित्त वित्तीय संस्था लिमिटेड र सुपरमादी हाईड्रोपावर लिमिटेडको शेयर मूल्यमा सकारात्मक सर्किट लागेको छ । सबैभन्दा बढी सानिमा ग्रोथ फण्डको शेयर मूल्य छ दशमलव ७६ प्रतिशतले घटेको छ । कारोबार रकमका आधारमा सबैभन्दा बढी सानिमा जिवाइटी इन्वोयेन्स लिमिटेडको ३८ करोड चार लाख ३७ हजारको शेयर किनबेच भएको छ ।

तर्गिकृत डिस्प्ले

१ X ५ साइजमा मात्र
वर्गिकृत
डिस्प्लेमा
विज्ञापन
दिनुहोस्
व्यवसाय
बढाउनुहोस् ।
सम्पर्क: ०७५-५२२०६०१

मनको आवाज.....
'नाम पनि यूनिक, काम पनि यूनिक'
यूनिक् एफ.एम. ६४३ मेगाहर्ज
विज्ञापनको लागि सम्पर्क :
यूनिक् शोसियल कम्प्युनिकेशन प्रा.लि.
तानसेन, पाल्पा
०७५-५२१८६८, ५२१८६६
E-mail
news.uniquefm@gmail.com
www.uniquefm942.com

हरेक प्रहरका ताजा समाचारका लागि www.shittalpati.com क्लिक गर्नुहोस् ।

जन्मचेतना दैनिकको आधिकारीक वेबसाईट
शितलपाटी .कम
www.shittalpati.com डिजिटल पत्रिका

कैलाशबजार मिडिया प्रा.लि.द्वारा प्रकाशित. कार्यालय कैलाशबजार-५ तारसेन पाल्पा फोन ०७५-५२०६०१ E-mail:njnews@gmail.com प.जि.हु.द.नं. १/२०८०/०८८. प.जि.प्र.क.द.नं. १९/०९४/०५२ प्रबन्धक: इन्द्रा गुरुङ, सम्पादक: रामचन्द्र रायमान, प्रधान सम्पादक: जनदीपप्रसाद गुरुङ